

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060210

DOM
2014-12-02
Stockholm

Mål nr
M 7451-14

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Mark- och miljödomstolen, Växjö tingsrätts dom 2014-07-09 i mål nr M 1382-14, se bilaga A

KLAGANDE

Miljönämnden i Malmö stad

MOTPART

P J

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1177998

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Miljönämnden i Malmö stad (nämnden) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med undanröjande av mark- och miljödomstolens dom, ska återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för prövning i sak. Nämnden har dock inte motsatt sig att Mark- och miljööverdomstolen prövar målet i sak om det bedöms finnas förutsättningar att göra det.

P J har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN**Nämnden**

Naturligtvis utgör det inte nedskräpning att överge ett fartyg när det föreligger fara eller direkt i samband med kantring/grundstötning. Föreläggandet grundar sig inte heller på någon sådan bedömning. Nedskräpningen sker i samband med att ett för allmänheten synligt fartyg avsiktligt överges och lämnas kvar, och därmed kan klassas som något som ägaren gör sig av med. Om ägaren uppger sig vilja bärga skeppet, såsom i detta fall, uppstår nedskräpningen när skeppet har förfallit till den grad att det trots ägarens påståenden kan anses vara övergivet och bedömas som avfall.

Nedskräpning kan ske såväl i naturen som i anslutning till ett arbetsföretag. Att nedskräpning skulle kräva ett aktivt handlande måste vara en felaktig tolkning av begreppet. Ett grundstött fartyg och kringflytande fartygsrester (jfr RH 1990:17) vållar allmänheten stor olägenhet, inte bara på grund av vanprydnaden utan också genom oro för sjönöd och flera onödiga larm till sjöräddningen.

Även om nedskräpning inte skulle anses föreligga är föreläggandet lagligen grundat redan med anledning av att det avser omhändertagande av avfall. Ett övergivet fartyg kan klassas som avfall eftersom ägaren kan anses ha gjort sig av med det genom att inte vidta någon åtgärd för att ta hand om det. Eftersom P J, både till miljöförvaltningen och enligt tidningsartiklar, tidigare uppgett att han avser att ta hand

om båten utfärdades inte föreläggandet förrän fartyget säkert kunde anses utgöra avfall.

P J

Sedan båten gick på grund har han inte varit i kontakt med Malmö stad förrän under 2014. Han har aldrig påstått att han avser att bärga skeppet. Skeppet saknar ekonomiskt värde. Den preskriptionstid som överåklagaren fastställt ska gälla. Malmö stad har inte börjat agera förrän ett och ett halvt år efter det att preskription inträtt. Någon åtgärd som kan gälla som preskriptionsavbrott har inte vidtagits. Dessutom har Malmö stad varit i kontakt med Kronofogdemyndigheten och har således kännedom om att han saknar ekonomiska möjligheter att bärga vraket.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Enligt 15 kap. 30 § miljöbalken är det förbjudet att skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till. Med skräp avses enligt förarbetena bl.a. plåt, glas, plast, papper, avfall eller annat liknande. Med plåt kan exempelvis avses bilvrak eller delar från sådana. Något krav att skräpet ska vålla otrevnad eller skada föreligger inte (prop. 1997/98:45, del 2, s. 201).

Miljöbalkens nedskräpningsbestämmelse motsvarar i huvudsak vad som tidigare gällde enligt 23 § naturvårdslagen (1964:822). I praxis har bedömts att en förutsättning för att tillämpa nedskräpningsbestämmelsen är att det är fråga om ett föremål som en enskild har slängt ifrån sig eller lämnat kvar i naturen eller som dumpats eller kvarlämnats i anslutning till ett arbetsföretag. Föremålet måste vara synligt och kunna bedömas som värdelöst (RÅ 1993 ref. 41). Den nedskräpande effekten kan inträda oavsett om det är en följd av ett aktivt handlande eller beror på underlåtenhet, t.ex. bristande uppstädning (jfr NJA 1992 s. 126).

Av utredningen i målet framgår att skeppet efter grundstötningen har legat kvar på platsen, synlig för allmänheten, under flera års tid. Skeppet har vidare kommit att förfalla till en sådan grad att det får anses obrukbart och sakna värde. Mot bakgrund av

detta och utifrån P J egna uppgifter står det klart att skeppet är övergivet och kvarlämnat. Enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning är det således fråga om en sådan nedskräpningssituation som avses i 15 kap. 30 § miljöbalken. Det förhållandet att P J inledningsvis inte hade för avsikt att kvarlämna fartyget förändrar inte denna bedömning.

P J har gjort gällande att preskription har inträtt.

För brottet nedskräpning gäller en preskriptionstid om två år. Åklagaren har med hänsyn till denna bestämmelse beslutat att inte väcka åtal i detta fall. Vad gäller det i detta mål aktuella föreläggandet att vidta åtgärder med stöd av miljöbalken finns inte någon motsvarande preskriptionsregel.

Mark- och miljööverdomstolen finner sammanfattningsvis, i motsats till vad mark- och miljödomstolen kommit fram till, att vitesföreläggandet är lagligen grundat. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras.

Mark- och miljödomstolen har endast prövat huruvida föreläggandet är lagligen grundat. Mark- och miljööverdomstolen har nu gjort bedömningen att föreläggandet är lagligen grundat. I fråga om prövningen av om förutsättningar i övrigt föreligger att döma ut vitet finner Mark- och miljööverdomstolen att mark- och miljödomstolen som första instans bör göra den prövningen. Mark- och miljödomstolens dom ska därför undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2014 -12-23

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark och Gösta Ihrfelt, referent, tekniska rådet Mikael Schultz samt tf. hovrättsassessorn Henrik Jonsson.

Föredragande har varit Lisa Forsberg.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-07-09
meddelad i
Växjö

Mål nr M 1382-14

SÖKANDE
Malmö miljönämnd

MOTPART
P J

SAKEN
Utdömande av vite

_____

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår ansökan om utdömande av vite.

_____

Dok.Id 295047

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:30 -

YRKANDEN M.M.

Miljönämnden i Malmö Stad har yrkat att mark- och miljödomstolen ska förpliktiga P J att betala vite om 1 000 000 kronor.

Till grund för yrkandet har anförts i huvudsak följande. Den 11 oktober 2010 kördes skeppet Sundland på grund i havet på fastigheten X ca 500 meter från stranden, 130 meter söder om Öresundsbron. P J är enligt Skeppsregistret ägare till fritidsmotorskeppet. Då skeppet varken förtöjts eller förankrats utan istället ligger på en sandbank sedan 2,5 år tillbaka, är det att anses som övergivet. Då skeppet sedan 2010 legat på grund i Öresund övergivet samt utgör nedskräpning ansågs det motiverat med ett föreläggande med krav på att skeppet vid vite skulle avlägsnas. Den 27 augusti 2013 beslutade Miljönämnden i Malmö Stad att förelägga skeppets ägare att senast fem månader efter delfåendet av beslutet ha avlägsnat skeppet Sundland från Öresund och omhändertagit det som avfall eller bärgat det. Skeppsägaren skulle därvid inkomma med kvitto, transportdokument eller andra handlingar som styrker att skeppet omhändertagits som avfall eller bärgats. Föreläggandet ansågs till fullo vara uppfyllt då handlingarna inkommit. Föreläggandet delgavs P J den 22 oktober 2013. Mer än fem månader därefter, d.v.s. den 23 mars 2014 företogs en inspektion varvid konstaterades att skeppet/vraket låg kvar i Öresund. Vitesföreläggandet har därmed överträtts.

P J har delgivits ansökan men inte avhörts.

DOMSKÄL

I mål om utdömande av vite har mark- och miljödomstolen att pröva om det föreläggande som ligger till grund för ansökan har delgetts adressaten, om det har vunnit laga kraft, om det är lagligen grundat och om föreläggandet har överträtts. Domstolen ska dessutom pröva om ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse, pröva vitets storlek samt beakta om det finns särskilda skäl att jämka vitet.

Mark- och miljödomstolen tar först upp till behandling frågan om vitesföreläggandet är lagligen grundat. Miljönämnden har förelagt P J att vid vite av 1 000 000 kr inom viss tid ha avlägsnat skeppet Sundland från Öresund och omhändertagit det som avfall eller bärgat det samt har nämnden som rättsligt stöd för det meddelade föreläggandet i materiellt hänseende åberopat 2 kap 3 § och 15 kap 30 § miljöbalken. Av det tjänsteutlåtande som legat till grund för nämndens beslut framgår bland annat följande.

J är enligt skeppsregistret ägare till fritidsmotorskeppet Sundland. Skeppet kördes på grund den 11 oktober 2010. Även då var P J ägare till skeppet. Kustbevakningen har tömt skeppet på olja och drivmedel samt kontrollerat att det inte ligger i en farled. Skeppet är varken förtöjt eller förankrat, utan ligger på en sandbank. Det ligger på sidan, sönderslaget och vattenfyllt. Skeppet är enligt Miljöförvaltningens bedömning obrukbart och i sådant skick att reparation troligtvis är ekonomiskt otänkbar och bedöms därför vara avfall. Då skeppet varken är förtöjt eller förankrat och har legat på grund i drygt 2,5 år är det att betrakta som övergivet. Eftersom skeppet är illa medfaret och i obrukbart skick samt ligger synligt från stranden och från Öresundsbron, på en plats som allmänheten har insyn till, är det att betrakta som nedskräpning enligt 15 kap 30 § MB. – Tjänsteutlåtandet berör även straffstadgandet för nedskräpning i 29 kap 7 § miljöbalken.

Nämnden har alltså som grund för föreläggandet åberopat att J skulle ha gjort sig skyldig till nedskräpning och därigenom ådragit sig en skyldighet att bärga eller omhänderta vraket efter skeppet Sundland. Fråga uppkommer därför först om J har skräpat ner.

Vad som avses med nedskräpning är inte definierat i lag. Av kommentaren till de ovannämnda bestämmelserna om nedskräpning i miljöbalken (Bengtsson m fl, Miljöbalken. En kommentar, Zeteo) framgår, att den praxis som utvecklats i fråga om motsvarande bestämmelser i den numera upphävda naturvårdslagen (23 §, 24 § och 37 § 1 st 7 p.) alltjämt får anses äga aktualitet. I rättsfallet RÅ 1993 ref. 41 företog regeringsrätten en genomgång av rättspraxis och drog därav slutsatsen, att

en förutsättning för tillämpning av bestämmelserna i 23 och 24 §§ NVL är att det rör sig om föremål som en enskild slängt ifrån sig eller lämnat kvar i naturen eller som dumpats eller kvarlämnats i anslutning till ett arbetsföretag. I förevarande fall borde det sagda innebära, att om J satt skeppet på grund för att göra sig av med det kan han ha gjort sig skyldig till nedskräpning, medan så inte är fallet om det är fråga om ett haveri, orsakat av yttre omständigheter. Med ”lämnats kvar” kan knappast heller avses en situation där ett fartyg överges på grund av fara, fastmer får det anses framgå av praxisgenomgången, att det som avses är det förhållandet att det vid vissa arbetsföretag vidtagits åtgärder som varit motiverade av företaget men som bort återställas när detta upphört.

Emellertid synes nämnden ha bedömt, att nedskräpning uppkommit först tämligen lång tid efter det grundstötningen ägt rum, nämligen först sedan vraket ytterligare förstörts och det inte längre kunnat repareras utan blivit avfall. För att avgöra om denna uppfattning har fog för sig kan lämpligen en utgångspunkt tas i rättsfallet NJA 1976 s. 547. I det fallet hade en ägare av ett på grund – avsiktligt – satt fartyg, avsett att användas som lekplats och extra sommarstuga, försökt att, sedan fartyget kommit i så dåligt skick att det var förenat med fara att beträda det, förinta fartyget genom att bränna ner det. HD:s majoritet fällde honom till ansvar för nedskräpning och anförde bland annat dels att fartygsvraket i sitt nerbrända skick medfört ett sådant tillstånd som åsyftas med 23 § naturvårdslagen, dels att den tilltalade, sedan det första försöket att bränna ner fartygets överbyggnad misslyckats och resulterat i förkolnade rester som skämt landskapsbilden, ”i detta läge” varit skyldig att vidta eller låta vidta de åtgärder som var nödvändiga för att undanröja de olägenheter från naturvårdssynpunkt som vraket i detta skick erbjöd. – Två justitieråd ville frikänna den tilltalade. – HD:s bedömning har uppenbarligen tagit sin utgångspunkt i den aktiva handling, försöket att nedbränna vraket, som företagits av den tilltalade, och fallet kan inte tas till intäkt för uppfattningen att nedskräpning skulle kunna uppkomma genom passivitet.

Då nämnden i sitt beslut om föreläggande således inte beskrivit någon sådan nedskräpning som avses i 15 kap 30 § eller 29 kap 7 § miljöbalken och då någon

annan eller ytterligare omständighet som skulle kunna leda till en skyldighet att företa den handling som därigenom ålagts ej påståtts är föreläggandet inte lagligen grundat. Yrkandet om utdömande av vite skall därför avslås. Vid denna utgång saknas skäl att ingå i prövning av om övriga förutsättningar för vitets utdömande föreligger.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV426)

Överklagande senast den 30 juli 2014.

Carl-Göran Heden

Catharina Hederström

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Carl-Göran Heden, ordförande, och tekniska rådet Catharina Hederström. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Scholtz.